

Time: 3 hours

Total Marks: 100

N.B.

1. All questions are compulsory.
2. Each question carries 20 marks.
3. Each question has internal option.

- Q. 1** A Discuss the nexus between the business class and politics in Maharashtra. 20
- OR**
- B Explain the politics of Sugar Co-operatives in Maharashtra.
- Q. 2** A Highlight the political journey of Indian National Congress (I). 20
- OR**
- B Examine the role of regional parties in state politics.
- Q. 3** A What are the major challenges faced by tribal communities in Maharashtra? 20
- OR**
- B Analyze the impacts of farmer's movements on Maharashtra politics.
- Q. 4** Discuss the role of civil society organization in Maharashtra politics. 20
- OR**
- B Evaluate the Right to Information movement in Maharashtra.
- Q. 5** **Write short notes. (any two)** 20
- A Land issues
- B Coalition Politics
- C Shetkari Sanghatana
- D Initiatives for protection of environment

वेळ : ३ तास

एकूण गुण : १००

N.B.

1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. प्रत्येक प्रश्नाला २० गुण आहेत.
3. प्रत्येक प्रश्नाला अंतर्गत पर्याय आहेत.

- Q. 1** A महाराष्ट्रातील व्यापारी वर्ग व राजकारण यांच्यातील संबंधाची चर्चा करा. 20
- OR**
- B महाराष्ट्रातील साखर सहकारी संस्थेचे राजकारण स्पष्ट करा.
- Q. 2** A भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचा (आय) राजकीय प्रवास अधोरेखित करा. 20
- OR**
- B राज्याच्या राजकारणातील प्रादेशिक पक्षाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- Q. 3** A महाराष्ट्रातील आदिवासी समुदायाला कोणत्या प्रमुख समस्यांना सामोरे जावे लागत आहे? 20
- OR**
- B महाराष्ट्रातील राजकारणावर होणाऱ्या शेतकरी चळवळीच्या परिणामांचे विश्लेषण करा.
- Q. 4** A महाराष्ट्राच्या राजकारणातील नागरी समाज संस्थेच्या भूमिकेची चर्चा करा. 20
- OR**
- B महाराष्ट्रातील माहिती अधिकार चळवळीचे मूल्यमापन करा.
- Q. 5** Write short notes. (any two) 20
- A जमिनीच्या समस्या
- B आघाडीचे राजकारण
- C शेतकरी संघटना
- D पर्यावरण संरक्षणासाठी पुढाकार
